

ΑΝΤΟΝ ΤΣΕΧΩΦ

ΟΙ ΤΡΕΙΣ ΑΔΕΛΦΕΣ

ΔΡΑΜΑ ΣΕ ΤΕΣΣΕΡΙΣ ΠΡΑΞΕΙΣ

Μετάφραση
ΑΓΚΟΥΡΓΟΥ ΚΑΛΛΕΡΓΗ

Πρωτοπαίχτηκε το 1901

ΤΑ ΠΡΟΣΩΠΑ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΟΡΩΦ, Αντρέι Σεργκέγεβιτς.

ΝΑΤΑΣΣΑ, Νατάλια Ιβάνοβνα, μητέρα του, ύστερα γυναίκα του

ΟΛΓΑ

ΜΑΣΣΑ, αδελφός του.

ΕΙΡΗΝΑ

ΚΟΥΑΙΓΚΙΝ, Φιόντορ Ηλίτς, καθηγητής Γυμνασίου, σύζυγος της Μάσσας.

ΒΕΡΣΙΝΙΝ, Αλεξάντρ Ιγνάτιεβιτς, αντισυνταγματάρχης, διοικητής Πυροβολαρχίας.

ΤΟΥΖΕΜΠΑΧ, Νικολάι Αβόβιτς, βαρόνος, υπολογαγός.

ΣΑΛΙΟΝΙΥ, Βασίλη Βασίλιεβιτς, λοχαγός επιτελείου.

ΤΣΕΜΠΟΥΤΙΚΙΝ, Ιβάν Ρομάνιτς, στρατιωτικός γιατρός.

ΦΕΝΤΟΤΙΚ, Αλεξέι Πετρόβιτς, ανθυπολογαγός.

ΡΟΝΤΕ, Βλαντίμιρ Κάρλοβιτς, ανθυπολογαγός.

ΦΕΡΑΠΟΝΤ, γερο-φύλακας, στη έδρα του Επαρχιακού Συμβουλίου.

ΑΝΦΙΣΣΑ, η παρχιάνα, γριά ογδόντα χρονών.

Το έργο διαδραματίζεται σε μια επαρχιακή πόλη της Ρωσίας γύρω στα 1900.

ΠΡΑΞΗ ΠΡΩΤΗ

Στο σπίτι των Πραξόρωφ. Ένα μεγάλο σαλόνι με κολόνες. Στο βάθος, ανάμεσα από τις κολόνες, φαίνεται μια άλλη μεγάλη σάλα. Μεσημέρι. Μέρα ηλιόλουστη. Στη μέση σάλα ετοιμάζουν το τραπέζι για το πρόγευμα.

Η Όλγα, με μπλε σκούρα στολή καθηγήτριας του Γυμνασίου, διορθώνει σχολικά τετράδια, τότε καθιστή και τότε όρθια. Η Μάσσα, με μαύρο φόρεμα και το καπέλο στα γόνατά της, κάθεται και διαβάζει ένα βιβλίο. Η Ειρήνα, με άσπρο φόρεμα, στέκει παρέκει βυθισμένη σε σκέψεις.

ΟΛΓΑ: Ο πατέρας πέθανε πριν ένα χρόνο, ακριβώς σαν σήμερα — στις πέντε του Μάη — την ημέρα της γιορτής σου, Ειρήνα. Έκανε κρύο πολύ τότε, έριχνε χιόνι. Εγώ ένιωθα πως δε θα μπορούσα να το βαστάξω... Κι εσύ είχες λιποθυμήσει κι ήσωνα χλωμή, σαν πεθαμένη. Όμως να, πέρασε ένας χρόνος, και το ξαναθυμόμαστε πια χωρίς πόνο. Εσύ φόρεσες τ' άσπρα σου και το προσωπάκι σου λάμπει. (Το ρολόι χτυπάει δώδεκα.) Κι τότε χτυπούσε το ρολόι. (Πάση.) Θυμάμαι όταν σηκώσανε τον πατέρα, έπαιζε μουσική, και στο νεκροταφείο πέφτανε κανονιές. Ήτανε στρατηγός και διοικητής Ταξιαρχίας. Κι όμως δεν ήρθε ποτέ κόσμος στην κηδεία. Έβρεχε πολύ. Μια βαριά βροχή και χιόνι.

ΕΙΡΗΝΑ: Τι τα ξαναθυμώμαστε ολ' αυτά;...

(Ο Βαρόνος του Τούζεμπαχ, ο Τσεμπουτίκιν κι ο Σαλιόνιου παρουσιάζονται στη μέση σάλα, κοντά στο τραπέζι.)

ΟΛΓΑ: Σήμερα κάνει ζέστη. Μπορούμε να 'χουμε τα παράθυρα ανοιχτά. Κι όμως οι σπαΐδες ακόμα δε βγάλανε φύλλα. Ο πατέρας είχε αναλάβει εδώ τη διοίκηση της Ταξιαρχίας, πριν έντεκα χρόνια, και ήρθαμε δω τότε όλοι μαζί απ' τη Μόσχα. Θυμάμαι καλά, τέτοια εποχή στη Μόσχα, στις αρχές του Μάη, όλα ήταν ανθισμένα. Έκανε ζέστη και όλα ήταν λουσμένα στου ήλιου το φως. Πέρασαν έντεκα χρόνια από τότε, κι όμως τα θυμάμαι αυτά σαν να φύγαμε χτες!... Ω! Θεέ μου! Ξύπνησα σήμερα το πρωί κι αντίκρισα όλο αυτό το φως, είδα την άνοιξη, κι η χαρά πλημμύρισε την καρδιά μου! Κι ένιωσα μια τέτοια λαχτάρα να ξαναγυρίσω στο σπίτι μας!

ΤΣΕΜΠΟΥΤΙΚΙΝ: Αμ δε!...

ΤΟΥΖΕΜΠΑΧ: Κουταμάρες βέβαια!

(Η Μάσσα διαβάζοντας αφηρημένη το βιβλίο σιγοσφυρίζει ένα τραγούδι.)

ΟΛΓΑ: Μη σφυρίζεις, Μάσσα! Πώς μπορείς; *(Παύση.)* Με το να 'μαι όλη μέρα στο σχολείο κι ύστερα να τρέχω για ιδιαίτερα μαθήματα ως αργά το βράδυ, έχω διαρκώς πονοκέφαλο και κάνω τέτοιες σκέψεις σαν να 'χω πια γεράσει. Κι αλήθεια, σ' αυτά τα τέσσερα χρόνια που δουλεύω στο Γυμνάσιο, κάθε μέρα που περνάει νιώθω στάλα στάλα τα νιάτα μου και τις δυνάμεις μου να σβήνουν. Και μέσα μου μεγαλώνει και δυναμώνει μονάχα ένα όνειρο...

ΕΙΡΗΝΑ: Να γυρίσουμε στη Μόσχα! Να πουλήσουμε το σπίτι, να δώσουμε ' ένα τέλος σ' όλα εδώ πέρα και δρόμο για τη Μόσχα!...

ΟΛΓΑ: Ναι! Όσο πιο γρήγορα στη Μόσχα!...

(Ο Τσεμπουτίκιν κι ο Τούζεμπαχ γελούν.)

ΕΙΡΗΝΑ: Ο αδελφός μας σίγουρα θα γίνει καθηγητής, και δε θα

μείνει εδώ με κανέναν τρόπο... Η μόνη δυσκολία είναι η καημένη η Μάσσα.

ΟΛΓΑ: Η Μάσσα θα 'ρχεται κάθε χρόνο και θα περνά το καλοκαίρι της στη Μόσχα.

(Η Μάσσα σιγοσφυρίζει ένα σκοπό.)

ΕΙΡΗΝΑ: Πρώτα ο θεός, όλα θα πάνε καλά! *(Κοιτάζει έξω από το παράθυρο.)* Τι ωραία μέρα σήμερα!... Δεν ξέρω γιατί είμαι τόσο χρούμενη! Το πρωί θυμήθηκα πως ήταν η γιορτή μου κι ένιωσα μια τέτοια χαρά... Θυμήθηκα τα παιδικά μου χρόνια, τότε που ζούσε ακόμα η μαμά, κι έκανα τόσες σκέψεις, τόσες ωραίες σκέψεις!...

ΟΛΓΑ: Αλήθεια, σήμερα λάμπεις! Φαίνεσαι πιο όμορφη από κάθε άλλη φορά. Κι η Μάσσα είναι όμορφη. Ο Αντρέι μας θα 'ταν κι αυτός χαριτωμένος, μα πάχυνε πολύ κι αυτό δεν του πάει. Εγώ πάλι γέρασα, αδυνάτισα πολύ... 'Ισως γι' αυτό μ' εκνευρίζουν τα κορίτσια στο σχολείο. Σήμερα όμως που είμαι ελεύθερη, κι είμαι στο σπίτι μου, το κεφάλι μου δεν πονάει και νιώθω σαν να 'μαι πιο νέα από χτες! Είμαι είκοσι οχτώ χρονών μονάχα... Όλα πάνε καλά, όλα δόξα τω θεώ — κι όμως, θαρρώ πως αν ήμουν παντρεμένη και καθόμουν όλη μέρα σπίτι μου, θα 'ταν ακόμα καλύτερα. *(Παύση.)* Θ' αγαπούσα τον άντρα μου.

ΤΟΥΖΕΜΠΑΧ, στον Σαλιόνι: Λέτε τόσες κουταμάρες. Βαριέται κανείς να σας ακούει. *(Μπαίνοντας στο σαλόνι.)* Ξέχασα να σας το πω: Σήμερα θα σας κάνει επίσκεψη ο Βερσίνιν, ο νέος διοικητής της Πυροβολαρχίας μας. *(Κάθεται στο πιάνο.)*

ΟΛΓΑ: Ωραία, με πολλή ευχαρίστηση!

ΕΙΡΗΝΑ: Είναι γέρος;

ΤΟΥΖΕΜΠΑΧ: Όχι, όχι και τόσο. Σαράντα-σαράντα πέντε το πολύ. *(Παίζει σιγανό πιάνο.)* Φαίνεται σοβαρός άνθρωπος. Δεν είναι κουτός, αυτό είναι βέβαιο. Μόνο που λέει πολλά.

ΕΙΡΗΝΑ: Είναι ενδιαφέρον άνθρωπος;

ΤΟΥΖΕΜΠΑΧ: Ναι, αρκετά. Μόνο που έχει γυναίκα, πεθερά και

δύο κοριτσάκια. Είναι παντρεμένος για δεύτερη φορά. Κάνει επισκέψεις και λέει παντού πως έχει γυναίκα και δυο κοριτσάκια. Θα σας το πει κι εσάς, χωρίς άλλο. Η γυναίκα του μοιάζει σαν μισότρελη, με μακριά πλεξούδα. Μεγαλοπιάνεται, φιλοσοφεί, και κάθε τόσο αποπειράται ν' αυτοκτονήσει, ίσως για να πικράνει τον άντρα της. Εγώ μια τέτοια γυναίκα θα την είχα παρατήσει από καιρό, όμως αυτός την υποφέρει και μοναχά παραπονιέται.

ΣΑΛΙΟΝΙΥ, *μπαίνοντας στο σαλόνι με τον Τσεμπουτίκιν*: Με το 'να χέρι σηκώνω μόνο είκοσι πέντε οκάδες, με τα δυο χέρια μπορώ να σηκώσω ογδόντα-ενενήντα οκάδες. Απ' αυτό λοιπόν συμπεραίνω ότι δυο άντρες δεν είναι μόνο δυο φορές δυνατότεροι από έναν, αλλά τρεις φορές και ακόμα περισσότερο...

ΤΣΕΜΠΟΥΤΙΚΙΝ, *διαβάζοντας την εφημερίδα καθώς έρχεται*: «Δια την πτώσιν των τριχών... Δύο γρχιμάρια ναφθαλίνης εντός φιάλης ονοπνεύματος! Αναμειγνύετε καλώς!... Εντριβαί καθημερινώς!... (Το γράφει στο σημειωματάριό του.) Στάσου να το γράψουμε... Μπα, όχι, δε βαριέσαι!... Δεν έχει σημασία!... (Στον Σαλιόνιυ.) Λοιπόν, όπως σου έλεγα, από το φελλό του μπουκαλιού περνάτε ένα μικρό γυάλινο σωληνάκι. Παίρνετε, λοιπόν, κατόπι μια πρέζα απ' αυτή την κοινή στύψη και...

ΕΙΡΗΝΑ: Ιβάν Ρομάντις, χρυσέ μου Ιβάν Ρομάντις!

ΤΣΕΜΠΟΥΤΙΚΙΝ: Τι 'ναι μικρούλα μου, τι 'ναι χαρά μου!

ΕΙΡΗΝΑ: Πέστε μου, γιατί είμαι σήμερα τόσο ευτυχισμένη; Σαν να πετάω, κι από πάνω μου απλώνεται ο απέραντος γαλάζιος ουρανός και κάτι μεγάλα άσπρα πουλιά που πετάνε! Γιατί αυτό; Γιατί;

ΤΣΕΜΠΟΥΤΙΚΙΝ, *της φιλάει τα δυο της χέρια τρυφερά*: 'Αστρο μου περισσότεράκι!...

ΕΙΡΗΝΑ: 'Όταν ξύπνησα σήμερα το πρωί, σηκώθηκα και πλύθηκα και ξαφνικά μου φάνηκε σαν να 'βλεπα τον κόσμο ολοκάθαρα, σαν να 'ξερα πώς πρέπει κανένας να ζει. Χρυσέ μου Ιβάν Ρομάν-

τις, τώρα τα ξέρω όλα! Ο άνθρωπος, όποτος και να 'ναι, πρέπει να δουλεύει, να μοχθεί με τον ιδρώτα του προσώπου του. Και μες στη δουλειά βρίσκεται το νόημα, ο σκοπός της ζωής του, η χαρά του! Τι ευχαρίστηση να 'ναι κανένας εργάτης, να σηκώνεται τα χαράματα και να σπάζει πέτρες στο δρόμο, ή ένας βοσκός ή ένας δάσκαλος που διδάσκει τα παιδιά ή ένας μηχανοδηγός στα τρένα! Ω, θεέ μου, τι είναι ο άνθρωπος! Καλύτερα να 'ναι κανείς ένα βόδι, ένα ταπεινό άλογο και να δουλεύει, παρά μια γυναίκα νέα, που ξυπνά στις δώδεκα το μεσημέρι, πίνει τον καφέ στο κρεβάτι της και χάνει δυο ώρες στο ντύσιμό της... Ω, τι τρομερό που είναι! Σαν ένας, που όταν κάνει ζέστη ποθεί το νερό, έτσι κι εγώ ποθώ να δουλέψω! Κι αν δε σηκωθώ αύριο πρωί πρωί να πελάσω δουλειά, να μη με ξαναπείς φίλη σου Ιβάν Ρομάντις!

ΤΣΕΜΠΟΥΤΙΚΙΝ, *τρυφερά*: Δε θα σε ξαναπώ, δε θα σε ξαναπώ!...

ΟΛΓΑ: Ο πατέρας μας έμαθε να ξυπνάμε στις εφτά το πρωί. Τώρα η Ειρήνα ξυπνάει στις εφτά, αλλά κάθεται στο κρεβάτι της τουλάχιστο ως τις εννιά κι όλο σκέφτεται... Κι έχει μια έκφραση τόσο σοβαρή!... (Γελάει.)

ΕΙΡΗΝΑ: Συνήθισες να με βλέπεις σαν κοριτσάκι, γι' αυτό σου φαίνεται παράξενο όταν με βλέπεις σοβαρή. Είμαι είκοσι χρονών!...

ΤΟΥΖΕΜΠΑΧ: Ο κόθος για εργασία!... Ω, θεέ μου, πόσο καλά το καταλαβαίνω αυτό!... Δε δούλεψα ποτέ στη ζωή μου. Γεννήθηκα στην παγερή, την αργόστολη Πετρούπολη, σε μια οικογένεια που δεν ήξερε τι θα πει δουλειά, δε σκοτιζόταν για τίποτα. Θυμάμαι, όταν γύριζα στο σπίτι από το στρατό, ένας λακές μου 'βγαζε τις μπότες κι εγώ νευρίαζα εκείνη τη στιγμή, ενώ η μητέρα μου με κοίταζε με λατρεία κι απορούσε όταν οι άλλοι δεν έκαναν το ίδιο. Με προφυλάγανε από κάθε δουλειά. Αμφιβάλλω όμως αν τελικά κατάφεραν να με προφυλάξουν — αμφιβάλλω! Η ώρα έφτασε! Μια χιονοστιβάδα κυλά κι έρχεται κατά πάνω μας,